

Datum: 2012-05-21

MISSIV TILL SLUTRAPPORT
SAMBANDSGRUPPEN

Möjligheter till stöd och strategi - Gemensamt uttalande från arbetsgruppen

Förord

Kärnan i utmaningen med bredbandsutbyggnaden på landsbygden är att ett begränsat antal personer ska bära de initiala infrastrukturinvesteringarna och dela på kostnaderna för drift och underhåll. Detta innebär att priset för landsbygdens slutkunder tenderar bli långt högre än motsvarande anslutningar i urbana områden. Ett för högt pris i förhållande till betalningsviljan trycker tillbaka efterfrågan och leder till färre investeringar eller att investeringar helt uteblir. Att pressa priserna för slutkunderna blir därför centralt för att åstadkomma utbyggnad av bredband på landsbygden.

Med denna rapport sammanfattas ett antal slutsatser kring bredbandsutbyggnad. Här ges också ett antal rekommendationer som tagits fram i den arbetsgrupp jag har varit ordförande för. Rekommendationerna syftar till att underlätta bredband i världsklass för hela Sverige.

Precis som i tidigare arbetsgrupper inom Bredbandsforum har engagemanget bland deltagande personer och organisationer varit stort i denna arbetsgrupp. Arbetet i gruppen visar också hur viktigt det är att goda kontakter upprättas, utvecklas och vidmakthålls mellan olika aktörer, oavsett sektorstillhörighet.

Göran Marby, PTS

Ordförande i "Sambandsgruppen" – Arbetsgruppen för stöd och strategi

Information om Bredbandsforum

Regeringen har tagit fram en bredbandsstrategi för Sverige. Det övergripande målet i strategin är att Sverige ska ha bredband i världsklass.

Bredbandsforum är en del av regeringens bredbandsstrategi och bidrar till att målen i strategin uppnås. Forumet främjar samverkan kring bredbandsutbyggnad. Det sker genom att företag, myndigheter och organisationer möts för att tillsammans identifiera hinder och hitta lösningar som ökar tillgången till bredband i hela landet.

En stor del av arbetet sker i olika arbetsgrupper som fokuserar på särskilda sakfrågor. Arbetet kring möjligheter till stöd och finansiering för utbyggnad av bredband på landsbygden har hanterats av en specifik arbetsgrupp.

Övergripande slutsatser om möjligheter till stöd och strategi

Bakgrundsbeskrivning

Strategin för den svenska bredbandsutbyggnaden fokuserar på investeringar via marknadskrafterna. Detta innebär att det offentliga roll är inriktat på att sänka etableringshinder och undanröja transaktionskostnader. För stora delar av landet är detta tillräckligt för att en fullgod bredbandsutbyggnad ska komma till stånd. Detta gäller dock inte överallt. I till exempel områden med landsbygd där befolkningsdensiteten är lägre och de geografiska förhållandena bistrare är förutsättningarna för utbyggnad annorlunda.

Kärnan i utmaningen med bredbandsutbyggnaden på landsbygden är att ett begränsat antal personer ska bära de initiala infrastrukturinvesteringarna och dela på kostnaderna för drift och underhåll. Detta innebär att priset för landsbygdens slutkunder tenderar bli långt högre än motsvarande anslutningar i de urbana områdena. Ett för högt pris i förhållande till betalningsviljan trycker tillbaka efterfrågan och leder till färre investeringar eller att investeringar helt uteblir. Att pressa priserna för slutkunderna blir därför centralt för att åstadkomma utbyggnad av bredband på landsbygden.

På landsbygden behövs åtgärder som adresserar både efterfrågan och utbud. Detta kan ske genom att subventionera priset som slutkunder betalar eller minska kostnaderna för att producera infrastruktur. Sammantaget kräver dock bredbandsinvesteringar på landsbygden ett större offentligt engagemang. Detta engagemang kan ta sig många uttrycksformer men rymmer två viktiga delar:

- a. **en incitamentsstruktur**, exempelvis genom att det offentliga finansierar viss del av kostnaderna för utbyggnad, som gör investeringar möjliga.
- b. **en organisation** som kan underlätta och stödja den byggnation som behöver komma till stånd.

Arbetsgruppens fokus och verksamhet

En av de första frågorna som behandlades inom ramen för Bredbandsforum var frågan om finansiering av bredband på landsbygden.¹ Genom analys av området stod det dock klart att pengar i form av stöd, visserligen var en viktig pusselbit för att åstadkomma varaktiga resultat för bredbandutbyggnad på landsbygden men att detta inte var tillräckligt. En organisation med ansvariga personer och riktlinjer behövs för att medlen som investeras ska ge önskad effekt och långsiktiga resultat ska kunna nås.

Som en följd av ovanstående fattade styrgruppen i Bredbandsforum i september 2011 beslut om att bilda en arbetsgrupp med syftet att ge förslag på en långsiktig och uthållig lösning för bredbandsutbyggnad i områden där marknaden inte fyller behovet.

Till gruppens ordförande utsågs PTS generaldirektör Göran Marby som tidigare lett arbetet i Bredbandsforum för att identifiera finansieringskällor för bredbandsutbyggnad. För att skapa kontinuitet och utnyttja upparbetad kompetens gjordes valet att inkludera de organisationer som tidigare varit involverade. Detta

¹ Gruppens slutrapport finns tillgänglig på www.bredbandivarldsklass.se

innebar att Jordbruksverket, Tillväxtverket, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Länsstyrelsen i Örebro, Skanova, Svenska stadsnätets förening (SSNf) och Trafikverket ICT inbjöds att delta. Till gruppen knöts också representanter från IT-norrboten, Landsbygdsnätverket, Hela Sverige ska leva, Länsstyrelsen i Östergötland och Västra Götalandsregionen – organisationer som på olika sätt kompletterar övriga involverade aktörer och dessutom besitter expertkunskap på området.

Arbetsprocessen inom arbetsgruppen präglades av intresse, engagemang och flexibilitet. En rad frågor har avhandlats och flertal spår och möjligheter har undersökts. Gruppens medlemmar har också delat på värskapet för de återkommande arbetsgruppsmötena och aktivt bidragit till att ge olika perspektiv på de frågeställningar som rör bredbandsutbyggnad på landsbygden och hur en verksamhet som rör ett spektrum av organisationer kan, och bör, organiseras.

Arbetsgruppens resultat

Tack vare det arbete gruppen genomfört har en rad konkreta resultat kunnat nås. Hit hör bland annat:

- Ett tydligt formellt uppdrag till länsstyrelser och regioner att verka för att målen i regeringens bredbandsstrategi för Sverige nås.
- Förslag på vilka konkreta ansvarsområden som regionerna och länen bör ha för bredbandsutbyggnaden.
- Förslag på hur kommunerna kan agera för att stödja bredbandsutbyggnaden.
- En kvantifiering av stödbehovet för att kunna åstadkomma en bredbandsutbyggnad på landsbygden.
- En genomlysning av alternativa finansieringskällor för bredbandsutbyggnad
- En initierad översyn av modellen för medfinansiering samt prognoser för efterfrågan på offentliga medel som finns tillgängliga för utbyggnad av bredband.
- Dialog med kommersiella banker om lånebehov och likviditetsutmaningen när byanät ska byggas.
- Involvering i regeringsuppdraget till PTS att undersöka de affärsmässiga förutsättningarna för bättre användning av mark- och luftburen kanalisering.
- 25 seminarier runt om i landet under parollen ”Byanät för bredband i världsklass”.
- Avtalsmallar för att underlätta förvaltning av byanät och kontraktsrättsliga förbindelser.

- Sammanställning av kostnadsbesparande åtgärder som kan underlätta bredbandsutbyggnad på landsbygden.
- Modell för estimering av byggnationskostnader för byanät.
- Bredband som regionalt prioriterat område för den kommande strukturfondsperioden.
- Ett ställningstagande från Skatteverket i frågan om moms för byanät.

Arbetsgruppens ställningstagande

Arbetsgruppen har i sitt arbete utgått ifrån regeringens målsättning och arbetat tillsammans för att nå fram till förslag på en långsiktig och uthållig lösning för bredbandsutbyggnad i områden där marknaden inte fyller behovet.

Gruppen kan efter fullgjort arbete ge tre huvudrekommendationer:

Förslag 1: Inför bredbandskoordinatorer– Rekommendationen är att ge länsstyrelserna eller regionerna en möjlighet att få ett anslag för en ”bredbandskoordinator”, dvs en resurs som ges mandat att hålla samman bredbandsarbetet mellan alla aktörer och intressenter.

Länsstyrelserna och regionerna (regionalt utvecklingsansvariga) har ett behov av regional koordinering. Det är därför angeläget att anslå medel för en samordnare, dvs en resurs som ges mandat att koordinera bredbandsarbetet mellan alla aktörer och intressenter och därmed en proaktiv grund att realisera det uppdrag som regionalt finns på bredbandsområdet. Detta bör innefatta att:

1. Skapa överblick och kunskap om bredbandstillgång och utbyggnadsplaner.
2. Påskynda arbete med en regional digital agenda som inkluderar en bredbandsstrategi.
3. Genomföra utbildningsinsatser (mot ex kommuner och byalag).
4. Hålla kontakter med aktörer och intressenter (inkl att ordna möten om samförläggning).
5. Erbjuder rådgivning (organisatoriskt, stödmässigt, tekniskt).

För de län och regioner som accepterar erbjudandet bör en kostnadstäckning på minst 200 000 kr per län eller region utgå. Arbetet bör årligen följas upp och återslag rapporteras till lämplig myndighet. Resultaten från olika län och regioner bör redovisas offentligt och diskuteras inom ramen för exempelvis Länsamverkan Bredband.

Förslag 2: Skapa en långsiktighet i stödstrukturen för bredband –

Rekommendationen är att försöka skapa utrymme för åtminstone ett femårigt anslag vad gäller stödmedel för bredband. Detta inkluderar också att se över skatte- och avdragsmöjligheter för bredbandsbyggnation.

Marknadsmässiga investeringar kräver tydlighet i såväl regler som förutsättningar. Infrastruktur tar tid att etablera och fordrar kontinuitet. Det krävs därför en långsiktighet i det ramverk som omger marknaden – detta gäller särskilt de områden där risken är högre, dvs på landsbygden.

För bredbandsutbyggnad på landsbygden behövs idag förstärkta incitament. Ett sätt är att använda ett sammanhållet bredbandsstöd. Det är också möjligt att använda skatte- och avdragsmöjligheter för att öka bredbandsbyggnationen. För att stödsystemet ska önskad effekt krävs dock, oavsett vilken form som väljs, kontinuitet och möjlighet till framförhållning för samtliga involverade aktörer.

Förslag 3: Utveckla en byalagskarta – Rekommendationen är att utreda möjligheten att utveckla en karttjänst som underlättar identifiering av byanät för att få en aggregering av efterfrågan på landsbygden.

Det skulle vara förtjänstfullt med en bredbandskarta som, för hela Sverige, visar var det redan finns och var det planeras för elektronisk infrastruktur. Även uppgifter om kvalitet på näten vore önskvärt. Uppgifterna behövs för att skapa matchning mellan utbud och efterfrågan. Idag är särskilt matchningsprocessen mellan byalag och operatörer fragmenterad.

Ett första steg i rätt riktning vore därför att skapa en webbaserad karta som markerar var det finns intresse, planeras aktiviteter eller pågår initiativ för att bygga byanät. En sådan karta skulle kunna bidra till att nätbyggare och byalag hittar varandra. Kartan skulle dessutom kunna skapa bättre kontroll över grävkostnader hos de boende på landsbygden. Den skulle också kunna bidra till effektivare hantering av markintrångsfrågan och samordning av boende och aktörer (aggregerad efterfrågan) vilket behövs för att byggnation ska komma till stånd.

PTS arbetar för närvarande med en digital bredbandskarta. Lämpligen bör detta arbete stöttas så att det även kan inkludera uppgifter om byanät, det vill säga bredbandsnät på landsbygden som uppförs av lokala utvecklingsgrupper (byalag).

Övriga rekommendationer från arbetsgruppen

Arbetsgruppens medlemmar är överens om att bredbandsstrategins slutliga mål kräver en hög ambitionsnivå inte bara bland nationella aktörer utan också ett engagemang som är regionalt och lokalt förankrat. Samarbete mellan olika aktörer är av stor vikt. Vid sidan av ovanstående huvudförslag vill gruppen därför rekommendera följande:

- *Använd vägbankerna* – Vägar når hela Sverige. Idag får inte fiber läggas ner närmare än 2,5 meter från vägbanken. Detta skapar fördyring av utrullning av trådbundet bredband. Utred därför möjligheten att revidera nuvarande praxis.
- *Stöd och lär av varandra* – Undersök möjligheten att skapa en centralorganisation enligt den modell som framgångsrikt tillämpats för Riksförbundet Enskilda Vägar (REV), där enskilda väghållare samordnas centralt och det finns en gemensam organisation som bistår, tillvaratar och representerar byanäten.
- *Skapa ordning* – De byanät som byggs runt om i riket saknar i många fall dokumentation och det är svårt att få en översikt. Inför omgående krav på att byanät som realiseras med offentliga stödmedel ska deklarerar. En deklaration – tillgänglig nationellt - skulle kunna ge kvalitetsstämpel och sökbarhet åt de nät som uppförs.
- *Planera näten* – Planering gör att pengar kan sparas samtidigt som det blir möjligt att skapa förutsättningar för fler att få access. Uppmuntra länen och regionerna att använda PTS data och skapa översiktsskator som visar var det finns bredband.
- *Ha en färdriktning* – Stödgivande myndigheter bör ställa krav att län och regioner ska ha en digital agenda som inkluderar en bredbandsstrategi för att vara berättigade till stödmedel, liksom att kommunerna inbegriper bredband i planeringsprocessen på det sätt som Boverket rekommenderar.
- *Nyttja befintliga kanaler* – Fiber till byn konceptet – realiserat i seminarieriet ”Byanät för bredband i världsklass” har varit framgångsrikt men är inte en långsiktig lösning. Utveckla samarbetet mellan länen och regionerna så att dessa kan bli informationsnoder som i sin tur kan utbilda lokala aktörer. Länsstyrelserna och regionerna behövs för att ge ett länsbaserat eller regionalt stöd för den folkrörelse för bredband på landsbygden som bildats.
- *Möjliggör resultatmätning* – Uppmana stödhanterande myndigheter att samarbeta kring gemensamma indikatorer för uppföljning av bredbandssatsningar. På så sätt kan det skapas reella förutsättningar att enklare följa upp insatser och att resultat blir jämförbara.

- *Gör marknadsanalyser tillsammans* – Uppmuntra län, regioner och kommuner att samarbeta kring marknadsanalyser. Undersök möjligheten att som ett första steg genomföra en testpilot med en eller ett fåtal kommuner för att hitta former och mejsla ut de frågeställningar och utmaningar som kommunerna ställs inför när marknadsanalys (exempelvis i samband med stödberedning) skall genomföras.
- *Utred mikrolån* – Likviditeten är en utmaning, löpande räkningar måste betalas medan osäkerheten gör att det är svårt att få lån från kommersiella banker. Det kan därför behöva övervägas om det inte vore rimligt med ökade investeringsmöjligheter för mindre infrastrukturprojekt. Utred möjligheten att stödja en mikrofond av den typ som bland annat Hela Sverige ska Leva skapat.²

²För mer information se:

http://www.helasverige.se/fileadmin/user_upload/HSSL_Kansli/PDF/Informationsmaterial/Mikrofonden_folder.pdf